

KAROLINA ČUTUK*, DRAŽEN KALABIĆ**, PREDRAG KLARIĆ***, SREĆKO PEJNOVIĆ****, ŽELJKO ŠALKOVIĆ*****, ALENKO VRĐUKA*****

Plan sigurnosti škole

Sažetak

Nakon napada u zagrebačkoj Osnovnoj školi Prečko potkraj 2024. trebalo je poduzeti mjere da se takvi događaji spriječe ili da se umanje njihove posljedice. U radu se opisuju temeljni dokumenti za provedbu tih mjera, a to su sigurnosna prosudba i plan sigurnosti škole. Sigurnosna prosudba sastoji se od procjene prijetnje i ranjivosti. Procjena prijetnje uključuje analizu potencijalnih unutarnjih (zaposlenici, učenici) i vanjskih prijetnji te prikupljanje podataka o nasilju, vandalizmu, prijetnjama i drugim sigurnosnim incidentima u školskoj zoni. Procjena ranjivosti temelji se na analizi sigurnosnih elemenata škole kao što su perimetar, ulazi, unutrašnjost škole, sustavi uzbunjivanja, videonadzor i sigurnosne procedure, s ocjenom ranjivosti od niske do visoke. Izračun rizika definira se kao umnožak procjene prijetnje i ranjivosti, što omogućuje rangiranje škola prema riziku i definiranje prioriteta za ulaganje u sigurnost. Plan sigurnosti škole uključuje pripreme aktivnosti, mjere sigurnosti na ulazu i unutar škole te sustave uzbunjivanja i komunikacije. Pripreme aktivnosti obuhvaćaju redovito ažuriranje sigurnosne prosudbe i plana, uspostavljanje sustava uzbunjivanja i komunikacije te organizaciju kriznog upravljanja s jasno definiranim odgovornim osobama. Posebna pozornost posvećuje se komunikaciji sa zaposlenicima, učenicima i roditeljima te uspostavi prostora za upravljanje krizom. Koliko su sigurnosna prosudba i plan sigurnosti škole važni za školu, toliko su važni i za policijske službenike koji će postupati u slučaju sigurnosnog događaja u školi. Zbog toga je potrebna njihova sinergija u izradi i provedbi tih dokumenta.

Ključne riječi: plan sigurnosti škole, sigurnosna prosudba, krizna situacija, evakuacija, odgovor na prijetnju.

* Karolina Čutuk, ravnateljica OŠ „Braća Bobetko“, Sisak, Hrvatska.

** Dražen Kalabić, pomoćnik voditelja Službe za javni red i sigurnost, PU sisačko-moslavačka, Hrvatska.

*** Predrag Klarić, policijski službenik za poslove temeljne policije, PU sisačko-moslavačka, Hrvatska.

**** Srećko Pejnović, policijski službenik za nadzor i potporu, PU sisačko-moslavačka, Hrvatska.

***** Željko Šalković, policijski službenik za nadzor i planiranje, PU sisačko-moslavačka, Hrvatska.

***** dr. sc. Alenko Vrđuka, načelnik Policijske uprave sisačko-moslavačke, Hrvatska.

1. UVOD

Devetnaestogodišnji muškarac 20. prosinca 2024. nožem je usmrtio jednog učenika te ozlijedio troje djece i učiteljicu u Osnovnoj školi Prečko u Zagrebu.¹ Takvo što u Hrvatskoj se nije dogodilo od 1972., kada su ubijena dva profesora zadarske gimnazije.²

Kao odgovor na taj tragični događaj, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih donijelo je nakon nekoliko dana Protokol o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama.³ Protokol je donesen radi osiguravanja veće sigurnosti u školskim ustanovama, odnosno osnovnim školama, srednjim školama i učeničkim domovima te zaštite učenika i svih radnika u školskim ustanovama, kao i prevencije mogućih situacija povećanog rizika.

Ključnu ulogu u sigurnosti škola imaju njihovi osnivači (Republika Hrvatska, jedinica lokalne samouprave, jedinica područne ((regionalne)) samouprave te druge pravne ili fizičke osobe)⁴. Naime, u proračunu jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave osiguravaju se sredstva za financiranje škola čiji je osnivač Republika Hrvatska ili jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.⁵ Prema tome, osnivač je nadležan za financiranje svih aktivnosti usmjerenih na podizanje razine sigurnosti u školama. Kako bi osnivač mogao definirati prioritete financiranja, potrebno je napraviti procjenu stanja i analizu rizika (u daljnjem tekstu ta su dva pojma objedinjena pojmom sigurnosna prosudba).

Ravnateljstvo policije sastavilo je Prijedlog sigurnosnih mjera za izradu plana sigurnosti školskih ustanova⁶ kao podlogu za daljnju suradnju policije s ravnateljima osnovnih i srednjih škola prilikom izrade procjene postojećeg stanja, analize rizika i plana sigurnosti školske ustanove. Izrada tih dokumenata naložena je spomenutim Protokolom s rokom od 90 dana za izradu sigurnosne prosudbe te rokom do kraja tekuće nastavne godine za izradu plana sigurnosti škole.

Zbog više je razloga važno da policija bude uključena u izradu sigurnosne prosudbe i plana sigurnosti škole. Policija ponajprije može pružiti stručnu pomoć jer školskom osoblju nedostaju znanja i iskustva vezana uz takve sigurnosne događaje. Nadalje, suradnja sa školama pospješuje komunikaciju i obostrani protok informacija važnih za poduzimanje mjera

¹ Karakaš Jakubin, H., Dešković, M. (2024). Rekonstrukcija tragedije u Zagrebu: Ubio je prvašića, izbo još troje i ranio učiteljicu. Trebao je biti na liječenju. Zagreb, Jutarnji list. Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/rekonstrukcija-tragedije-u-zagrebu-ubio-je-prvasica-izbo-jos-troje-i-ranio-uciteljicu-trebao-je-biti-na-lijecenju-15535260> (18. ožujka 2025.).

² Sviličić, B. (2023). S 19 godina upucao je dvojicu profesora i otišao na – krempite! ‘Uzbuđeniji sam bio kad sam ubio dvije grlice!’ Poznati Zadranici bili su svjedoci. Zadar, Zadarski.hr. Dostupno na: <https://zadarski.slobovdnadalmacija.hr/zadar/4-kantuna/s-19-godina-upucao-je-dvojicu-zadarskih-profesora-vise-sam-uzbudenja-osjetio-kad-sam-ubio-dvije-grlice-sto-kazu-svjedoci-kazna-na-golom-otoku-1286942> (18. ožujka 2025.).

³ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (2025). Protokol o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama. Zagreb, MZOM Dostupno na: <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Protokol/Protokol-za-O-i-SS-ver-2-1-2025.pdf> (18. ožujka 2025.).

⁴ čl. 90. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN 87/08., 86/09., 92/10., 105/10., 90/11., 5/12., 16/12., 86/12., 126/12., 94/13., 152/14., 07/17., 68/18., 98/19., 64/20., 151/22., 155/23., 156/23.

⁵ čl. 143. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN 87/08., 86/09., 92/10., 105/10., 90/11., 5/12., 16/12., 86/12., 126/12., 94/13., 152/14., 07/17., 68/18., 98/19., 64/20., 151/22., 155/23., 156/23.

⁶ Ravnateljstvo policije (2025). Prijedlog sigurnosnih mjera za izradu plana sigurnosti školskih ustanova. Zagreb, Ravnateljstvo policije, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

za podizanje sigurnosti u zonama škola⁷. U konačnici, ako dođe do napada u školi, važno je da policija bude upoznata sa sigurnosnim procedurama u školi te da ima pristup sustavu videonadzora i drugim informacijama o događaju kako bi mogla stvoriti situacijsku sliku⁸ i prilagoditi svoje postupanje.

2. SIGURNOSNA PROSUDBA

Da bi se izradio kvalitetan plan sigurnosti škole, ponajprije je potrebno napraviti sigurnosnu prosudbu. Ona se sastoji od procjene prijetnje i procjene ranjivosti.⁹ Procjena prijetnje upućuje na sigurnosne izazove koji bi mogli koincidirati s ozbiljnim sigurnosnim incidentima te na vjerojatnost da će se takav incident dogoditi u zoni škole. Procjena ranjivosti upućuje na sigurnosne nedostatke škole koji mogu pogodovati realizaciji ozbiljnog sigurnosnog incidenta te negativno utjecati na opseg posljedica.

2.1. Procjena prijetnje

Prijetnja školi i osobama koje se nalaze u školi može biti unutarnja i vanjska. Potencijalnu unutarnju prijetnju predstavljaju sve osobe koje su zaposlene u školi te sami učenici. Primjer unutarnje prijetnje beogradski je slučaj od 3. svibnja 2023. godine.¹⁰ Identificiranje takve prijetnje zahtijeva analizu psiholoških indikatora koji upućuju na postojanje rizika od neželjenog događaja.¹¹ U slučajevima unutarnje prijetnje počinitelj ima slobodan pristup u objekt škole i samim je time i odgovor na takvu prijetnju složeniji. Kada je riječ o vanjskoj prijetnji, počinitelj je osoba koja se u normalnim okolnostima ne bi trebala nalaziti u prostoru škole, kao što je to bilo u zagrebačkom slučaju, pa ju je lakše detektirati i pokušati onemogućiti mjerama zaštite na ulazu u školu.

Prijetnju je teško kvantificirati jer osnovne pretpostavke za izračunavanje matematičke vjerojatnosti nisu zadovoljene. Naime, varijable nisu ni neovisne ni slučajne. Procjena vjerojatnosti da će određena osoba odlučiti napasti školu ili osobe u školi u najboljem je slučaju teška, jer predviđanje ljudskog ponašanja nikada ne može biti slučajan događaj u matematičkom smislu. Ljudi stalno planiraju, vježbaju, uče i mijenjaju svoje ponašanje. Upravo zbog toga analitičari ne mogu biti egzaktni, nego donose procjenu prijetnje.¹²

⁷ Zonu škole predstavlja područje u kojem događanja izravno ili neizravno utječu na školske procese. U pravilu je riječ o katastarskoj čestici škole uz dodatno područje od cca 20 m, ako se granica katastarske čestice proteže uz sami zid objekta škole.

⁸ Situacijska slika opisuje zbivanje ili kontekst u kojem se nešto događa kako bi se postiglo što bolje razumijevanje situacije.

⁹ Prema Protokolu o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama Ministarstva znanosti, obrazovanja i mladih, predviđena je izrada Procjene postojećeg stanja i analiza rizika, međutim, nisu razrađene upute o izradi navedenih dokumenata pa su autori primijenili CIRAM model prihvaćen u europskoj sigurnosnoj praksi.

¹⁰ Brandić, B. (2023). Beograd oplakuje žrtve pucnjave u školi. Među ubijenima i učenica francuskog državljanstva. Zagreb, Večernji list. Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/uzas-u-srbiji-djecak-14-puca-na-kolege-iz-razreda-cetvero-djece-u-bolnici-zastitar-ubijen-1676981> (19. ožujka 2025.).

¹¹ O'Toole, M. E. (2015). *The School Shooter: A Threat Assessment Perspective*. FBI Academy, Quantico, Virginia.

¹² Biringer, B. E., Matalucci, R.V., O'Connor, S.L. (2007). *Security Risk Assessment and Management*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., str. 6.

Procjena prijetnje zasniva se na analizi sljedećih indikatora prijetnje:¹³

- broj učenika koji su sudjelovali u neposrednom međuvršnjačkom nasilju:
 - fizičko (udarci, guranje, šamaranje, gađanje, čupanje, zaključavanje, oduzimanje stvari, uništavanje imovine, pljuvanje...)
 - psihičko (ismijavanje, nazivanje pogrđnim imenima, ogovaranje, širenje glasina, zastrašivanje, izrugivanje, namjerno isključivanje iz skupine, ponižavanje, prisiljavanje na poslušnost...)
- broj učenika koji su sudjelovali u međuvršnjačkom nasilju putem društvenih mreža (širenje laži, uznemirujućih ili uvredljivih sadržaja, glasina i prijetnji)
- broj slučajeva agresivnog ponašanja roditelja prema osoblju škole ili učenicima:
 - vikanje, vrijeđanje, omalovažavanje, prijetnje
 - javno ili privatno optuživanje učitelja za nemar, nepravdu, diskriminaciju itd. bez provjere činjenica
 - javno narušavanje ugleda škole ili učitelja putem društvenih mreža, medija ili pred drugim roditeljima i djecom
 - učestali neprimjereni pozivi, dolazak u školu bez najave, nepoštovanje školskog protokola
 - u krajnjem slučaju napad na učenika ili djelatnika škole
- broj slučajeva prijetnji školi i nastavnicima (telefonom, e-mailom i dr.)
- broj slučajeva vandalizma unutar i oko škole:
 - šaranje po zidovima, klupama, pločama ili ormarićima (grafiti, uvredljivi natpisi...)
 - lomljenje namještaja (stolova, stolica, ormarića...)
 - oštećivanje nastavne opreme (računala, projektora, ploča, knjiga...)
 - uništavanje sanitarija (bacanje predmeta u WC školjke, razbijanje slavina, ogledala)
 - namjerno izazivanje manjih požara (npr. paljenje papira, ubrusa)
 - razbacivanje i oštećivanje materijala u učionicama ili knjižnici
 - razbijanje prozora
 - oštećivanje školskih igrališta, sportskih rekvizita ili vanjske rasvjete
 - uništavanje biljaka, klupa, koševa za smeće
- broj incidenata prilikom prijevoza učenika do i iz škole:
 - vikanje, guranje, tučnjava među učenicima u autobusu
 - ometanje vozača tijekom vožnje (dobacivanje vozaču, bacanje predmeta na njega)
 - uništavanje imovine autobusa (sjedala, prozori, šaranje)
 - nepriдрžavanje sigurnosnih pravila (nevezivanje pojasa, stajanje tijekom vožnje)
- broj događaja koji su prijavljeni policiji:
 - kaznena djela¹⁴ koja se gone po službenoj dužnosti u zoni škole (teži oblici

¹³ Indikatori prijetnje uočljivi su znakovi poznate ili potencijalne zlonamjerne aktivnosti koji služe osoblju škole za otkrivanje i sprječavanje sigurnosnih incidenata.

¹⁴ Kazneni zakon NN 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24.

nasilja, spolno uznemiravanje, zlostavljanje maloljetnika ili veća materijalna šteta)

- kaznena djela koje se gone na temelju prijedloga/privatnom tužbom u zoni škola (lakša tjelesna ozljeda, oštećenje tuđe stvari, uvreda, kleveta, krađa, utaja...)
- prekršaji u zoni škole (javni red i mir,¹⁵ konzumacija opojnih droga¹⁶ i dr.)
- broj učenika koji su pokušali/počinili suicid¹⁷
- broj recidivista među učenicima (neprimjereno ponašanje)
- broj školskih mjera prema učenicima (ukor i sl.)
- broj učenika u tretmanu zavoda za socijalni rad
- broj učenika koja odrastaju u nesređenim obiteljima (alkoholizam, droga, zanemarivanje)
- broj drugih sigurnosnih događaja u zoni škole.

Podaci bi se trebali analizirati za višegodišnje razdoblje (minimalno tri godine) kako bi se, uz podatak o aktualnom stanju, dobili i oni o očekivanom trendu u sljedećem razdoblju. Kada se prikupljaju podaci, treba ih grupirati prema nastavnoj godini (od 1. rujna do 31. kolovoza). Broj sigurnosnih događaja u posljednjoj analiziranoj nastavnoj godini treba podijeliti s brojem upisanih učenika u istoj godini kako bi se dobio prosječan broj sigurnosnih događaja po učeniku.¹⁸

2.2. Procjena ranjivosti

Elementi zaštite škole oblikovani su tako da se prijetnja može otkriti dovoljno rano ili da se odgodi dovoljno dugo kao bi policija mogla neutralizirati prijetnju prije nego što počinitelj dovrši svoju misiju. **Otkrivanje prijetnje**, kao prvi element, odnosi se na identifikaciju prijetnje putem sigurnosnih procedura ili s pomoću tehničkih uređaja. **Odgoda napada** drugi je element i odnosi se na sve što ometa napredovanje napadača. Odgoda se može postići s pomoću prepreka (vrata, pregrade i dr.) ili povećanjem udaljenosti od mjesta napadača do njegova pretpostavljenog cilja (npr. postavljanje ograde oko školskog zemljišta ili kontrola vozila koja ulaze u školsko dvorište). **Odgovor na prijetnju** treći je element i predstavlja procedure koje provode školsko osoblje i policija. Školsko osoblje provodi mjere radi umanjavanja posljedice napada, a policija radi onesposobljavanja počinitelja.¹⁹

¹⁵ Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, NN 41/77., 52/87., 41/89., 55/89., 05/90., 30/90., 47/90., 29/94., 114/22., 47/23.

¹⁶ Zakon o suzbijanju zlouporabe droga, NN 107/01., 87/02., 163/03., 141/04., 40/07., 149/09., 84/11., 80/13., 39/19.

¹⁷ Dokazana je povezanost između agresivnih ispada kao što su napadi u školama i pokušaja suicida. Saint Martin ML. (1999). *Running Amok: A Modern Perspective on a Culture-Bound Syndrome*. Prim Care Companion J Clin Psychiatry, Physicians Postgraduate Press, Inc.

¹⁸ Broj sigurnosnih događaja po učeniku predstavlja pojednostavljen pristup analize sigurnosti. Točnija bi bila analiza svakog zasebnog događaja u skladu s njegovom sigurnosnom važnosti (npr. nisu jednako važna kaznena djela i prekršaji), međutim, procijenjeno je da za potrebu usporedbe škola temeljitija analiza nije potrebna. Također, procijenjeno je da nije potrebno analizirati ni tamnu brojku jer je za sve škole podjednaka.

¹⁹ Biringner, B. E., Matalucci, R.V., O'Connor, S.L. (2007). *Security Risk Assessment and Management*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., str. 14.

Kada osnivač definira prioritete školske objekte za investiranje, potrebno je odlučiti koje konkretne sigurnosne mjere treba poduzeti, a one se očituju u otklanjanju pojedinih ranjivosti škole. Ranjivosti se identificiraju upotrebom sigurnosnih kontrolnih lista.²⁰ U ovom slučaju napravljena je kontrolna lista podijeljena na šest elemenata zaštite objekta škole:

1. perimetar škole²¹
2. ulaz u objekt škole
3. unutrašnjost škole
4. sustav za uzbuđivanje i komuniciranje
5. sustav videonadzora škole
6. sigurnosna procedura.

Svaki od navedenih elemenata zaštite objekta analiziran je na temelju više indikatora ranjivosti.²² Indikatori ranjivosti vrednuju se u rasponu od 1 do 3, i to:

- niska ranjivost – pridružena vrijednost **1**
- srednja ranjivost – pridružena vrijednost **2**
- visoka ranjivost – pridružena vrijednost **3**

Ako ne postoji raspon za procjenu ranjivosti (ranjivost postoji ili ne postoji), tada se indikatori vrednuju niskom ranjivošću (1) ako ranjivost ne postoji, odnosno visokom ranjivošću (3) ako postoji.

Kod izračunavanja prosjeka ranjivost se rangira prema sljedećim rasponima:

- niska ranjivost → 1,00 – 1,50
- srednja ranjivost → 1,51 – 2,50
- visoka ranjivost → 2,51 – 3,00

Perimetar škole

- dostupnost školskih površina vozilima (ne – 1; uz pristupne procedure – 2; da – 3)
- udaljenost policijske postaje od škole (neposredno uz školu – 1; na udaljenosti do cca 1000 m – 2; na većoj udaljenosti – 3)
- osvjetljenost prostora oko škole (da – 1; djelomično – 2; ne – 3)
- vidljivost prostora oko škole (da – 1; djelomično – 2; ne – 3)
- perimetar škole je ograđen (da – 1; djelomično – 2; ne – 3).

Ulaz u objekt

- broj ulaza u školu (jedan ulaz – 1; dva ulaza – 2; tri i više ulaza – 3)
- zaključavanje ulaza u školu (da – 1; povremeno – 2; ne zaključavaju se – 3)
- broj osoba koje imaju pristup ključu, lozinki za ulazak u školu (manji od 5 osoba – 1; 5 do 10 osoba – 2; veći od 10 osoba – 3)
- postojanje videointerfona na ulazu u školu (postoji – 1; ne postoji – 3)
- postojanje protokola za postupanje prema posjetiteljima (postoje – 1; ne postoje – 3)
- materijal od kojeg su izrađena ulazna vrata (neprobojan – 1; djelomično neprobojan – 2; probojan – 3)

²⁰ Za analizu ranjivosti objekta, zbog ujednačenih kriterija ocjenjivanja, koriste se sigurnosne kontrolne liste. Dobar primjer takve liste može se vidjeti u članku: James F. Broder, Eugene Tucker (2012). *Risk Analysis and the Security Survey – 4th ed.* Massachusetts: Butterworth Publishers.

²¹ Perimetar škole odnosi se na rubno područje zone škole.

²² Indikatori ranjivosti pokazatelji su koji upućuju na postojanje slabosti u sustavu zaštite zone škole.

- dostupnost objekta škole vanjskim korisnicima (ne – 1; da – 3)
- mogućnost ulaska kroz prozor u prizemlju škole (ne – 1; djelomično – 2; da – 3).

Unutrašnjost objekta

- postojanje pregrada po školi za potpuno fizičko odvajanje dijelova škole, etaža, hodnika i sl. (da – 1; djelomično – 2; ne – 3)
- postojanje sigurnosne prostorije koja objedinjava sustav uzbunjivanja, videonadzora i komunikacija (postoji – 1; ne postoji – 3)
- postojanje prostorije za prijem stranaka (postoji – 1; ne postoji – 3)
- zaključavanje ulaza u prostorije/učionice (da – 1; djelomično – 2; ne – 3)
- materijal od kojeg su izrađena vrata učionica (neprobojan – 1; djelomično neprobojan – 2; probojan – 3)
- smjer otvaranja vrata učionica (prema unutra – 1; prema van – 3).

Sustav uzbunjivanja i komuniciranja

- sustav upozoravanja na opasnost u školi (postoji – 1; djelomično postoji – 2; ne postoji – 3)
- sustav komunikacije u školi (postoji – 1; postoji, ali nisu svi uključeni – 2; ne postoji – 3)
- postojanje tipke za paniku na glavnom ulazu u školu i u prostoriji za razgovore (postoji – 1; ne postoji – 3)
- postojanje plana evakuacije s prikazom brojeva učionica, glavne sklopke/ventila za struju, vodu, plin te rasporedom protupožarnih uređaja, kompleta za evakuaciju i dr. (da – 1; djelomično – 2; ne – 3).

Videonadzor

- postojanje videonadzora oko škole (da – 1; djelomično – 2; ne – 3)
- postojanje videonadzora na ulazima u školu (da – 1; djelomično – 2; ne – 3)
- postojanje videonadzora u školi (potpuni – 1; djelomični – 2; ne postoji – 3)
- postoji li stalno praćenje videonadzorom (postoji – 1; ne postoji – 3)
- istaknute obavijesti o videonadzoru (postoji – 1; djelomično postoji – 2; ne postoji – 3)
- mogućnost udaljenog pristupa videonadzoru (postoji – 1; ne postoji – 3).

Sigurnosne procedure

- sustav fizičke zaštite škole (zaštitari – 1; osoblje škole – 2; nema – 3)
- označavanje posjetitelja škole akreditacijom (da – 1; ne – 3)
- ispituju li se osobe koje nemaju oznaku posjetitelja o razlogu boravka u školi (da – 1; ne – 3)
- provodi li se trening osoblja za postupanje u žurnim situacijama (da – 1; ne – 3)
- upoznaju li se učenici sa školskim sigurnosnim procedurama (da – 1; ne – 3)
- je li osoblje opremljeno i osposobljeno za pružanje prve pomoći (da – 1; djelomično – 2; ne – 3)
- pruža li se psihološka pomoć djeci u potrebi (da – 1; djelomično – 2; ne – 3).

2.3. Procjena rizika i preporuke za umanjeње ranjivosti škole

Kao što je već spomenuto, procjena rizika dobiva se povezivanjem procjene prijetnje i procjene ranjivosti. Procjena prijetnje prikazuje se kao prosječan broj sigurnosnih događaja

ja po učeniku, dok se procjena ranjivosti prikazuje kao prosječna vrijednost procjene svih elemenata zaštite objekta škole. Umnožak tih dvaju brojeva daje vrijednost stupnja rizika od sigurnosnog incidenta. Dobiveni se rezultat uspoređuje s istim podatkom za druge obrazovne ustanove kako bi se mogla napraviti rang-lista škola prema stupnju rizika. Uz stupanj rizika, treba se brinuti i o trendu razvoja stupnja prijetnje jer on upućuje na to hoće li taj rizik u budućnosti rasti.

Na temelju informacija dobivenih procjenom rizika, ravnatelj škole sa svojim sigurnosnim timom²³ poduzima mjere nužne za umanjivanje ranjivosti škole. Ponajprije se poduzimaju mjere koje uvjetuju provedbu plana sigurnosti škole (primarne mjere):

- opremanje sigurnosne prostorije
- instaliranje sustava uzbunjivanja i tipke za paniku kod glavnog ulaza u školu i u prostoriji za prijem stranaka
- postavljanje videonadzora u školi
- uspostavljanje funkcionalnosti brava na vratima učionica.

Nakon uvođenja primarnih mjera jedna od važnijih mjera za povećanje sigurnosti škola jest uvođenje operativnog radnika za sigurnost i civilnu zaštitu nadležnog za nadzor kontrole pristupa u školsku ustanovu i ostale zadaće definirane Pravilnikom.²⁴ Također je potrebno u sustav sigurnosti škole uvrstiti sredstva i naprave za tjelesno sprječavanje nedopuštenog ulaska osoba.²⁵

Financijski manje zahtjevne mjere škole provode samostalno, a za one koje traže veće investicije obraćaju se osnivačima. Osnivačima obrazovnih ustanova potrebni su rang-lista škola prema stupnju rizika i predviđeni trend kako bi mogli definirati prioritete i dinamiku investiranja u sigurnosne mjere.

3. PLAN SIGURNOSTI ŠKOLE

Plan sigurnosti škole sastoji se od zadaća podijeljenih na pripremne aktivnosti, mjere sigurnosti na ulazu u školu, mjere sigurnosti u objektu škole te sustav uzbunjivanja i komuniciranja. Odgovorne osobe za obavljanje tih zadaća mogu biti ravnatelj, tim za sigurnost škole, rukovoditelj kriznom situacijom, dežurni djelatnik, odgojno-obrazovni djelatnici, svi zaposlenici škole, a u nekim slučajevima i sami učenici.

3.1. Pripremne aktivnosti

Prvi dio plana odnosi se na pripremne aktivnosti koje je potrebno poduzeti kako bi se u slučaju sigurnosnog incidenta mogle poduzeti mjere zaštite učenika i zaposlenika škole. Za

²³ Sigurnosni tim sastoji se od ravnatelja, pedagoga/psihologa, učitelja/nastavnika i drugih radnika te predstavnika roditelja, a koji će na redovitim sastancima analizirati potencijalne sigurnosne prijetnje i evaluaciju mjera. Na sastanke sigurnosnog tima mogu biti pozvani predstavnici osnivača školske ustanove, policije, civilne zaštite, socijalnog rada, zdravstva i drugih relevantnih dionika. Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (2025). Protokol o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama. Zagreb, MZOM Dostupno na: <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Protokol/Protokol-za-O-i-SS-ver-2-1-2025.pdf> (18. ožujka 2025.).

²⁴ Pravilnik o dopunama Pravilnika o djelokrugu rada tajnika te administrativno-tehničkim i pomoćnim poslovima koji se obavljaju u osnovnoj školi (NN 71/25.).

²⁵ čl. 3. Pravilnika o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite, NN 198/03.

provedbu pripremnih aktivnosti zadužen je tim za sigurnost škole uz potporu ravnatelja i drugih zaposlenika škole. Pripreme aktivnosti počinju izradom sigurnosne prosudbe i plana sigurnosti škole. Sigurnosnu prosudbu potrebno je redovno ažurirati nakon okončanja školske godine, kada su dostupni svi podaci potrebni za analizu prijetnje. Plan sigurnosti potrebno je ažurirati kako bi smjernice ostale relevantne i učinkovite, i to čim se uoče određene manjkavosti. U pravilu se to događa nakon ažuriranja sigurnosne prosudbe, ali i prilikom redovnih vježbi postupanja u slučaju sigurnosnog ili, pak, stvarnog događaja.

Jedna od prvih aktivnosti nakon izrade prosudbe i plana jest uspostavljanje sustava uzbunjivanja i komuniciranja. Uzbunjivanje se može provesti upotrebom školskog zvona ili razglaša škole uz korištenje dogovorenih signala. Važno je da se signali razlikuju ovisno o vrsti događaja jer postupanja u slučaju požara ili potresa nisu ista kao u slučaju incidenta s naoružanom osobom.

Kada je riječ o sustavu komuniciranja, upravitelju kriznom situacijom trebaju biti dostupna minimalno dva telefonska uređaja te omogućen pristup aplikacijama za komuniciranje. Potrebno je više telefonskih uređaja jer se očekuje da bi u slučaju sigurnosnog incidenta moglo biti više poziva roditelja, medija ili drugih zainteresiranih aktera, čime taj telefonski uređaj postaje neupotrebljiv za izlazne pozive.

Sustav komuniciranja potreban je za:

- izvještavanje žurnih službi o događaju i njihovu daljnju koordinaciju
- komuniciranje sa zaposlenicima škole
- obavještavanje susjednih institucija²⁶ o sigurnosnom događaju
- obavještavanje odgovornih osoba na zbornim mjestima²⁷ o mogućoj evakuaciji
- obavještavanje roditelja o događaju i poduzetim mjerama
- komunikaciju s medijima.

Pritom treba istaknuti komunikaciju sa zaposlenicima škole. U kriznoj situaciji važno je da informacije kolaju brzo u oba smjera. S jedne strane, zaposlenici škole moraju informirati rukovoditelja kriznom situacijom o svim važnim događanjima dok on, s druge strane, mora dati povratnu informaciju i upute za daljnje postupanje. U današnje vrijeme takav se sustav može temeljiti na korištenju aplikacija koje omogućuju brzu i učinkovitu komunikaciju među dionicima (npr. Viber ili WhatsApp grupe). Informacije koje se objavljuju trebaju biti jasne, točne i lako razumljive, uz izbjegavanje stručnog žargona.²⁸

Komunikacijske grupe treba uspostaviti i s roditeljima/starateljima te s učenicima kako bi se mogle koristiti u slučaju da je s njima izgubljen kontakt tijekom incidenta. Takve grupe odgojno-obrazovni djelatnici često već imaju zbog redovne komunikacije s učenicima i njihovim roditeljima. Komunikacijske grupe treba redovno ažurirati.

Osoba koja rukovodi kriznom situacijom mora biti na sigurnom i imati pristup sustavu uzbunjivanja i komuniciranja te sustavu videonadzora. Da bi ti uvjeti bili ispunjeni, potrebno je odrediti prostoriju za upravljanje kriznom situacijom te je opremiti tako da ima pristup navedenim sustavima. U pravilu je rukovoditelj krizne situacije ravnatelj škole, a prostorija za upravljanje kriznom situacijom njegov je ured. S obzirom na to da su ulaz u školu i prostorija

²⁶ Pod susjednim institucijama misli se na javne objekte koji bi također mogli postati metom napadača.

²⁷ Zborna mjesta su ona na koja se upućuju učenici i zaposlenici škole tijekom evakuacije kako bi se udaljili od opasnosti te kako bi im na tim lokacijama mogla biti pružena pomoć i osigurana zaštita.

²⁸ Ravnateljstvo policije (2025). Prijedlog sigurnosnih mjera za izradu plana sigurnosti školskih ustanova. Zagreb, Ravnateljstvo policije, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.

za prijem stranaka najrizičnije lokacije u školi, prostorija za upravljanje kriznom situacijom trebala bi biti što dalje od njih.

Osoba koju se odredi za rukovođenje u slučaju krizne situacije mora imati i dvije zamjene. S obzirom na to da je upravljanje kriznom situacijom uvjetovano već spomenutom prostorijom za takve slučajeve, izbor osoba za upravljanje kriznom situacijom ograničen je na one čije se radno mjesto nalazi u blizini te prostorije.

Kako bi se olakšala komunikacija prilikom evakuacije, sve učionice s unutarnje strane vrata trebaju imati bročanu oznaku, kao i to kojoj evakuacijskoj zoni pripadaju. Tako će zaposlenici škole i učenici u svakom trenutku znati u kojoj su zoni unatoč tomu što redovito mijenjaju učionice. Brojevima treba označiti i evakuacijske izlaze, a ujedno treba provjeriti njihovu funkcionalnost i definirati procedure njihova otvaranja u slučaju incidenta.

Tim za sigurnost škole treba razraditi postupke za zaposlenike škole u slučaju različitih vrsta incidenata te se pobrinuti da oni budu prilagođeni specifičnim potrebama osoblja i učenika. Ti su postupci uvjetovani individualnim obilježjima škole (ima li škola više katova ili više objekata – npr. odvojenu sportsku dvoranu, nalazi li se u gradu ili u ruralnom području itd.). Svi zaposlenici škole i učenici moraju biti upoznati s definiranim procedurama, odnosno s njihovim ulogama i odgovornostima u vezi sa sigurnosti objekta škole i svih osoba u njoj. Najbolji način za upoznavanje sa sigurnosnim protokolima jesu simulacijski treninzi sigurnosno-ugrožavajućih događaja. Bill Bond, ravnatelj škole u SAD-u koji je bio suočen sa situacijom napadača u školi, izjavio je: „Danas postoji mnogo dobro napisanih planova, ali oni su potpuno beskorisni ako ih ne vježbate. Nema vremena da ih izvadite i pročitate u pravoj krizi. Plan nije važan... proces njegove izrade je sve.“²⁹

Svi zaposlenici škole moraju se aktivno uključiti u takve aktivnosti i pomagati timu za sigurnost u implementaciji i provedbi planova sigurnosti škole. Oni moraju biti upoznati s planovima u slučaju incidenta, uključujući postupke zatvaranja, invakuacije i evakuacije, izlaznim rutama, zbornim mjestima te metodama komunikacije tijekom incidenta i korištenjem kompleta za evakuaciju. Komplet za evakuaciju sadrži stvari koje mogu pomoći tijekom incidenta (prva pomoć kako bi se moglo pomoći ozlijeđenima; olovka i papir za popis učenika na zbornim mjestima; tlocrt škole za davanje uputa policiji; voda, lijekovi i potrebne stvari za osobe s posebnim potrebama – inhalatori za učenike s astmom i sl.).

U sklopu pripremnih aktivnosti ravnatelj škole trebao bi se povezati s policijom i drugim hitnim službama, kao i odgovornim osobama u susjednim institucijama i na zbornim mjestima, kako bi se u slučaju incidenta osigurala učinkovita komunikacija i suradnja.

3.2. Mjere sigurnosti na ulazu u školu

Mjere sigurnosti na ulazu u školu vrlo su važne kako bi se potpuno umanjio sigurnosni rizik za školu i školske procese.³⁰ Te mjere mogu onemogućiti potencijalnog napadača ili u krajnjem slučaju pružiti zaposlenicima škole dovoljno vremena da poduzmu druge mjere kako bi umanjili posljedice napada. Te su mjere uglavnom u nadležnosti dežurnog djelatnika. On se mora pobrinuti da su ulazna vrata školske ustanove, kao i ostali ulazi ili izlazi, zaključani tijekom cijelog radnog vremena. Vrata mogu biti otključana u načelu 30 minuta prije

²⁹ Paris, B. J. (2019). *Lessons left to learn: A school shooting case study*. Doctoral dissertation, Texas State University, str. 132.

³⁰ Mjere koje se poduzimaju moraju biti u skladu s čl.45. – 57. Zakona o privatnoj zaštiti, NN 16/20., 114/22.

početka nastave i 15 minuta nakon završetka nastave.³¹ U posebnim okolnostima taj režim može biti promijenjen. Tijekom malog odmora učenicima nije dopušteno napuštanje školske ustanove, a tijekom velikog odmora nije dopušten izlazak izvan vanjskih prostora školske ustanove.

Osobi koja namjerava ući u školsku ustanovu ne smije se dopustiti ulazak dok se putem videointerfonske komunikacije ne provjere sve sigurnosne okolnosti i procijeni opravdanost ulaska u školski objekt. Osobe koje nisu zaposlenici škole mogu ulaziti u školsku ustanovu isključivo ako su dolazak najavili ili su pozvani. Za navedene osobe treba evidentirati osobne podatke i svrhu posjeta te im uručiti oznaku „posjetitelj“ koju su dužni nositi na vidljivome mjestu. Po mogućnosti posjetitelji moraju biti pod stalnom pratnjom dok se nalaze u prostoru škole.³²

U slučaju sigurnosnog incidenta na ulazu u školu, dežurni djelatnik upozorava rukovoditelja krizne situacije. S obzirom na to da se krizna situacija može razviti u vrlo kratkom roku i da dežurni djelatnik neće imati vremena niti mogućnosti upozoriti rukovoditelja krizne situacije na uobičajen način, preporuka je da se na ulazu u školu instalira tipka za paniku koja uvelike olakšava trenutačno upozoravanje.

Prilikom ulaska u školu može se obaviti pregled učenika i posjetitelja te predmeta koje nose. Pregledava se radi pronalaska predmeta pogodnih za nanošenje ozljeda ili drugih nezakonitih predmeta.³³

Dežurni djelatnik tijekom dežurstva treba obratiti pozornost na postojanje bilo kakvih sumnjivih aktivnosti, poput kretanja nepoznate osobe u zoni škole ili pokušaj takve osobe da uđe u školu. Svakako je sumnjivo ako neka osoba pokušava ostati skrivena ili izvan vidokruga zaposlenika škole, ako fotografira sigurnosne mjere (npr. videonadzor, kontrole pristupa, ulaze i izlaze, sigurnosno osoblje i sl.) ili ako postavlja neobična pitanja. Kako bi se takva osoba razotkrila ili kako bi se dobilo više informacija o njoj i njezinim namjerama, može joj se prići (ako je to sigurno) te iskoristiti „moć pozdrava“. Takvo postupanje može poremetiti njezinu potencijalnu kriminalnu aktivnost, a ujedno joj se pokazuje da je primijećena te da se prate aktivnosti koje se provode unutar i oko vaše škole.

Vozilo se također može činiti sumnjivim ako je neobično parkirano (uz rubnjak blizu ulaza/izlaza ili na mjestima gdje nije uobičajeno parkiranje) ili izgleda napušteno. Takva vozila treba provjeriti te reagirati ako se u njima nalaze opasni predmeti poput kanistra s benzinom, noževa ili vatrenog oružja. Također treba pobuditi sumnju ako su u vozilu osobe koji promatraju okruženje, a nisu poznate i ne čini se da su dovezle ili došle po nekoga te ako vozilom kruže oko objekta škole.

Dežurni djelatnik također treba obratiti pozornost na ostavljene stvari te reagirati ako zaključiti da bi to mogli biti opasni predmeti.

Ako dežurni djelatnik uoči sumnjivu osobu, vozilo ili predmet, o tome treba odmah izvijestiti osobu odgovornu za sigurnost škole te joj pružiti ključne informacije, uključujući:

- detalje o sumnjivoj aktivnosti (mjesto, vrijeme, broj i opis osoba)

³¹ Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (2025). Protokol o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama. Zagreb, MZOM Dostupno na: <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Protokol/Protokol-za-O-i-SS-ver-2-1-2025.pdf> (18. ožujka 2025.).

³² Ponekad nije moguće niti potrebno provoditi stalni nadzor nad posjetiteljima, npr. radnici koji obavljaju određene radove u objektu škole.

³³ Ako postoji opravdani razlog, takav pregled može se obaviti i tijekom održavanja nastave.

- opis vozila, registarske oznake, smjer kretanja i bilo koje druge relevantne detalje
- fotografije ili videozapise (ne treba ih prikupljati ako će time ugroziti vlastitu sigurnosti).

Ako je nedvojbeno riječ o nezakonitoj aktivnosti, dežurni djelatnik treba odmah zvati policiju. Svi ti koraci pomoći će u smanjenju rizika od napada i omogućiti brzu reakciju policije i drugih službi.

3.3. Mjere sigurnosti u objektu škole

Mjere sigurnosti u objektu škole poduzimaju se kako bi se umanjile posljedice sigurnosnog incidenta. One se odnose na postupanje u slučaju sigurnosnog incidenta i za njih je ponajprije nadležan rukovoditelj kriznom situacijom koji se u svojim postupcima koristi sustavom uzbunjivanja i komuniciranja te oslanja na bezuvjetnu suradnju svih djelatnika škole i samih učenika.

U školi postoje dvije lokacije s povećanim rizikom. To su glavna ulazna vrata i prostor za prijem stranki. Na tim je lokacijama kontakt s posjetiteljima najčešći pa su time ondje i povećani izgledi za nastanak incidenta. Kao i na ulazim vratima, tako i u prostoru za prijem stranki treba postaviti tipku za paniku i pokriti taj prostor videonadzorom. U slučajevima kada se očekuje da bi stranka mogla biti agresivna, treba dogovoriti da u prostoru za prijem stranaka bude više osoba, a rukovoditelj kriznom situacijom treba taj prostor aktivno pratiti putem videonadzora.

Ako učenici uoče sigurnosni incident u školi, o tome će žurno izvijestiti prvog dostupnog zaposlenika škole koji će pozivom upozoriti rukovoditelja krizne situacije. Rukovoditelj kriznom situacijom odmah će uspostaviti stožer za upravljanje kriznom situacijom (zaključavanje stožera, aktiviranje sustava za uzbunjivanje i komuniciranje te videonadzora), provjeriti informaciju te na dogovoren način upozoriti (uzbuniti) sve zaposlenike škole i učenike. Odmah treba pozvati policiju, a ako postoji potreba, hitnu pomoć i vatrogasce. O incidentu treba obavijestiti susjedne institucije, koje bi također mogle biti predmetom napada, kako bi se i ondje poduzele potrebne sigurnosne mjere.

Ako se incident događa u blizini škole, odnosno ako prijetnja dolazi izvan škole, a učenici se tamo nalaze, nalaže se invakuacija. Invakuacija je suprotno od evakuacije. Dok je cilj evakuacije napuštanje objekta i udaljavanje od objekta, invakuacija je potrebna kada je opasnost vani i treba je izbjeći sklanjanjem u zaštićeni prostor. Nakon što je napravljena invakuacija, treba zaključati ili zabarikadirati ulaz u prostor škole.

Ako se prijetnja nalazi u školi, nalaže se zatvaranje (engl. *lockdown*). Pod zatvaranjem se misli na zaključavanje ili barikadiranje vrata i prozora učionica kako bi se dobilo na vremenu ili odvratilo nekoga tko predstavlja prijetnju. Vrata se mogu blokirati priručnim stvarima (stolovi, stolice, ormari...), staklene površine na vratima i prozore treba prekriti, svjetla se moraju ugasiti, a mobiteli utišati. Učenici trebaju biti mirni i tihi tijekom zatvaranja kako bi se smanjio rizik od privlačenja pozornosti napadača. Mjere zaključavanja ili blokiranja ulaza u učionicu treba planirati.³⁴ Ako barikada ne može u potpunosti spriječiti ulazak u prostoriju, treba unaprijed identificirati prostore unutar te učionice gdje bi se moglo sakriti

³⁴ UK Department for Education (2024). *Protective Security and Preparedness for Education Settings*. London, Department for Education.

ili zaštititi od napadača. Tijekom zatvaranja otključavanje vrata provodi se u koordinaciji s rukovoditeljem krizne situacije.³⁵

Osobe koje se zateknu izvan učionica u trenutku incidenta ulaze u najbližu prostoriju gdje se nalazi netko od zaposlenika škole, a ako to nije moguće, postupaju prema uputama za individualni odgovor na prijetnju.³⁶

3.4. Evakuacija

Rukovoditelj kriznom situacijom prati kretanje napadača putem videonadzora i prema informacijama zaposlenika škole. Kada vidi da su stvoreni uvjeti za sigurno napuštanje škole, nalaže evakuaciju.

Evakuacija može biti **potpuna** (evakuacija svih učenika i osoblja odjednom), **djelomična** (evakuacija dijela učenika i osoblja), **fazna** (evakuacija učenika i osoblja po redu kako bi se smanjila gužva na evakuacijskim rutama) i **usmjerena** (savjetovanje ljudi koji se evakuiraju da koriste samo određene evakuacijske rute kako bi se izbjegao kontakt s prijetnjom).

Tijekom evakuacije rukovoditelj kriznom situacijom usmjerava osobe u evakuaciji do zbornih mjesta. To su planom definirana sigurna mjesta gdje se ljudi mogu okupiti i čekati da se incident riješi. Uvijek treba definirati više zbornih mjesta kako bi postojala alternativa ako je put prema nekom zbornom mjestu kompromitiran. Potrebno je obavijestiti nadležne osobe za zborna mjesta kako bi se mogle pripremiti za prihvat učenika i osoblja škole.

Treba ponijeti komplet za evakuaciju te pružiti dodatnu podršku posebno ranjivima, poput učenika s posebnim obrazovnim potrebama i invaliditetom, osiguravajući njihovu sigurnost i dobrobit tijekom incidenta.

Kod planiranja zbornih mjesta treba definirati udaljenost od mjesta incidenta do mjesta okupljanja. Zborno mjesto treba biti na sigurnoj udaljenosti od škole, ali ne predaleko kako bi nižim razredima evakuacija bila izvediva. To mjesto treba pružati mogućnost sklanjanja u čvrst objekt, a poželjno je da se na toj lokaciji nalazi zaštitarska služba ili druga služba koja može pružiti sigurnost i pomoć. Pritom treba uzeti u obzir i rizik koji predstavljaju druge opasnosti na putu prema zbornom mjestu (npr. cestovni promet). Svaka lokacija treba biti jasno imenovana tako da osoblje i učenici mogu lako razumjeti kamo trebaju ići tijekom evakuacije. Važno je definirati koliko ljudi može sigurno čekati na svakom zbornom mjestu, a ako previše ljudi stigne na određeno zborno mjesto, treba ih sigurno preusmjeriti na drugo mjesto s više prostora. Zborna mjesta moraju biti komunikacijski povezana zbog utvrđivanja brojnog stanja učenika na svim lokacijama.

Nakon što se utvrdi brojno stanje, učenicima treba dopustiti da odu kući, ali samo pod uvjetom da se neće ponovno naći u nesigurnom području (primjerice, pokušati se vratiti u školu po osobne stvari).

Tijekom cijelog događaja treba održavati jasnu i pravodobnu komunikaciju s roditeljima i starateljima onih koji su pogođeni incidentom kako bi bili informirani i umireni.³⁷

³⁵ To se odnosi i na otvaranje vrata policiji s obzirom na slučaj iz Norveške 2011. kada je Anders Behring Breivik usmrtio 69 osoba i ranio njih 32 predstavljajući se kao policijski službenik. Izak, K. (2022). *Anders Behring Breivik. A case study of a far-right terrorist – a lone wolf*. Terrorism – studia, analize, prewencja, 2022, Numer 2 (1), s. 280–314, Warszawa.

³⁶ Vidi poglavlje „3.5. Individualni odgovor na prijetnju“

³⁷ Kerr, S. E. M. (2024). *Managing Active Shooter Events in Schools: An Introduction to Emergency Management*. Laws 2024, 13, 42.

Zaposlenici škole trebaju dijeliti početne informacije o incidentu kako bi roditelje i skrbnike uvjerali da je situacija pod kontrolom. Dakle, trebaju nastojati nametnuti svoj kanal komunikacije kao najbolji izvor informacija o incidentu kako uslijed kolanja neprovjerenih informacije ne bi došlo do izazivanja panike. U tom slučaju roditelji i druge osobe mogli bi se uputiti prema mjestu događaja i dovesti sebe u opasnost, a ujedno bi time mogli usporiti ili onemogućiti dolazak hitnih službi.

Kada to okolnosti dopuste, treba odgovarati i na upite medija, uključujući društvene mreže, te se pobrinuti da se osiguraju točnost i dosljednost informacija. Komunikacija s medijima može pomoći u kontroliranju situacije.

3.5. Individualni odgovor na prijetnju

Odgovor na prijetnju treba biti sustavan, planski i dobro koordiniran. Preduvjet za takav odgovor jest komunikacijska povezanost svih aktera. Međutim, vrlo je vjerojatno da će pojedinci ostati izvan tog komunikacijskog sustava i biti prepušteni sami sebi. U takvom slučaju potreban je individualni odgovor na prijetnju, a on se temelji na tri osnovna segmenta: bijegu, sakrivanju i obavještanju sigurnosnih službi.

Udaljavanje od krizne situacije najbolje je rješenje, međutim, prije toga treba utvrditi lokaciju prijetnje. Ako postoji siguran put, treba bježati. Svakako treba pokušati uvjeriti druge da učine isto, ali ne treba čekati da njihovo oklijevanje uspori bijeg. Budući da su danas ljudi skloni snimanju i objavljivanju zanimljivih događaja na društvenim mrežama, u ovakvim slučajevima to treba izbjegavati kako se ne bi doveli u nepotreban rizik. Prilikom bježanja treba ostaviti sve stvari koje bi taj proces usporavale, osim mobitela koji je potreban zbog izvješćavanja sigurnosnih službi.

Ako bježanje nije moguće, treba se sakriti. Po mogućnosti sakriti se treba u prostoriju s čvrstim zidovima, a vrata treba blokirati i udaljiti se od njih. U prostoriji također treba naći zaklon kao dodatnu zaštitu, u slučaju da napadač uspije ući u prostoriju. Treba biti potpuno tih i miran, a mobitel treba biti utišan kako bi se izbjegla svaka mogućnost privlačenja pozornosti napadača. Također treba razmisliti o naoružavanju improviziranim oružjem koje bi moglo poslužiti za obranu (zadnja opcija). Na toj lokaciji treba ostati skriven dok se ne dobije informacija da je izlazak siguran ili dok ne dođe policija.

Kada je to sigurno, treba nazvati žurne službe na broj 112. Upute operatera treba pažljivo slušati i dati što više informacija (operater će pitati za točnu lokaciju incidenta, opis počinitelja i u kojem se smjeru kreće, detalje o oružju koje počinitelj koristi, broj ljudi u blizini, koliko ih je ozlijeđeno i kakve ozljede imaju, koji je motiv počinitelja ako je to poznato ili očito i dr.). Pritom nikada ne treba ugrožavati vlastitu ili sigurnost drugih kako bi se došlo do tih informacija. Nadalje, ako je moguće, ostale osobe u zgradi treba obavijestiti o prijetnji.

3.6. Postupanje policije

Prema dostupnim podacima o iskustvima inozemnih policija u situacijama s napadačem u školi, od početka od kraja napada prođe samo nekoliko minuta. U 64 incidenta u kojima su se mogli odrediti vremenski okviri otkriveno je da je gotovo njih 70% završilo za pet minuta ili manje, dok su 23 incidenta završila za dvije minute ili manje.³⁸ Jasno je da je u ta-

³⁸ Blair, J. Pete & Schweit, K.W.. (2014). *A Study of Active Shooter Incidents in the United States Between 2000 and 2013*. U.S. Department of Justice, Federal Bureau of Investigation, Washington, D. C., str. 8.

kvim situacijama svaka minuta važna i da policajci koji prvi dođu na mjesto događaja nemaju luksuz čekati pojačanje, nego moraju odmah ući u školu i pokušati onesposobiti napadača.

Operativno-komunikacijski centar policijske uprave cijelo vrijeme treba koordinirati aktivnosti s odgovornom osobom u školi kako bi pravodobno informirali policajce na terenu i tako im omogućili što brži i sigurniji ulazak u školu. Upravo zbog toga što prije trebaju dobiti pristup videonadzoru škole.

Pri ulasku u objekt škole, ako ne postoji podatak o identitetu napadača i njegovu izgledu, policija će prema svakoj osobi postupati kao prema potencijalnoj prijetnji. Zato je važno da su svi učenici i osoblje škole upućeni da izbjegavaju brze pokrete ili vikanje te da trebaju podignuti ruke kako bi policijski službenici mogli vidjeti da nije riječ o prijetnji.

Kod sigurnosnog incidenta koji uključuje oružje, prioritet je policijskih službenika lociranje počinitelja i njegovo onesposobljavanje, što može značiti da će isprva proći pokraj ljudi kojima je potrebna medicinska pomoć. Kako na mjesto događaja budu dolazili dodatni policijski službenici, oni će pružiti pomoć i davati smjernice osobama pogođenim incidentom.³⁹

Nakon onesposobljavanja napadača cijeli prostor škole treba temeljito pregledati kako bi se pronašle i zbrinule ozlijeđene i ostale neevakuirane osobe. Dodatne policijske snage trebaju osigurati protočnost prometa prema školi kako bi druge žurne službe mogle što prije doći na lokaciju. U konačnici, mjesto događaja treba osigurati radi očuvanja tragova i provođenja očevida.

4. ZAKLJUČAK

Situacija s napadačem u školi uvijek predstavlja visokorizičan događaj samim time što su potencijalne žrtve naša djeca. Za takve događaje škola mora biti pripremljena, a osnova je plan sigurnosti škole. U izradu i implementaciju plana trebaju biti uključeni svi akteri koji mogu pridonijeti. Zbog financijske potpore ključni su osnivači škola jer provedba plana često zahtijeva investiranje u određene sigurnosne elemente. Sa stručne strane tu je policija koja ima znanja i iskustva u rješavanju sigurnosnih događaja, a koja će u konačnici i intervenirati ako se dogodi napad u školi.

Izradi plana sigurnosti škole prethodi izrada sigurnosne prosudbe. Prilikom izrade sigurnosne prosudbe moraju se definirati kriteriji koji će biti jednaki za sve razmatrane škole. Ako su kriteriji unificirani, može se napraviti rang-lista škola prema stupnju rizika. Lista je važna za osnivače škola jer se od njih očekuje da financijski pomognu školama u postizanju minimalnih sigurnosnih uvjeta. Svaki proračun ima ograničenja, pa tako i proračun osnivača škola. Da bi dostupna sredstva bila optimalno utrošena, osnivač koristi rang-listu kako bi najviše financijski pomogao najrizičnijim školama.

U izradu sigurnosne prosudbe treba uključiti i policiju jer posjeduje informacije o najvažnijim radnjama u zoni škole važnim za procjenu prijetnje, a koje škola možda i ne posjeduje. U dijelu koji se odnosi na procjenu ranjivosti, policija također može pomoći jer ima iskustvo iz niza sigurnosnih događaja na štetu raznih objekata u kojima su iskorištene ranjivosti tih objekata da bi se počinilo kazneno djelo. Međutim, najvažnije je sudjelovanje poli-

³⁹ Arslan, H. T., & Olsen, T. (2016). *A Model Based Approach to School Shootings: Every Second Counts!*. *International Journal of Criminology and Sociology*, 5, 162–171, str. 166.

cije u planu sigurnosti škole. Planom su definirane procedure u slučaju sigurnosnog incidenta i važno je da te procedure budu osmišljene tako da umanje prijetnju, ali i omogućće policiji da prilikom postupanja djeluje precizno i učinkovito.

Za upravljanje kriznom situacijom i učinkovito postupanje policije nužno je imati situacijsku sliku za čije su kreiranje važne informacije pa je nužno da planom sigurnosti škole bude predviđeno da tijekom krizne situacije svi zaposlenici o svemu što smatraju relevantnim žurno izvješćuju rukovoditelja kriznom situacijom. On treba donijeti informirane odluke koristeći svoj najbolji sud utemeljen na informacijama koje su mu dostavljene ili nekako drugačije dostupne (npr. videonadzor), a nakon dolaska policije na mjesto događaja sve te informacije treba ustupiti njima.

Nakon sigurnosnog događaja na temelju provedene vježbe ili drugih informacija potrebno je obaviti analizu kako bi se identificirale slabosti plana sigurnosti škole. Za navedene slabosti treba pronaći sigurnosno prihvatljiva rješenja i implementirati ih u plan te ga potom ažurirati.

U konačnici treba napomenuti da se sigurnosna prosudba i plan sigurnosti škole smatraju dokumentom s ograničenim pristupom pa takve podatke treba davati selektivno. Osobama koje su nužne za provedbu mjera predviđenih planom ustupaju se samo informacije nužne za uspješnu provedbu plana.

LITERATURA

1. Arslan, H. T., & Olsen, T. (2016). *A Model Based Approach to School Shootings: Every Second Counts!*. International Journal of Criminology and Sociology, 5, 162–171.
2. Biringer, B. E., Matalucci, R. V., O'Connor, S. L. (2007). *Security Risk Assessment and Management*. New Jersey: John Wiley & Sons, Inc.
3. Blair, J. Pete & Schweit, K.W. (2014). *A Study of Active Shooter Incidents in the United States Between 2000 and 2013*. U.S. Department of Justice, Federal Bureau of Investigation, Washington, D. C.
4. Izak, K. (2022). Anders Behring Breivik. *A case study of a far-right terrorist – a lone wolf. Terroryzm – studia, analizy, prewencja*, 2022, Numer 2 (1) , s. 280–314, Warszawa.
5. James F. Broder, Eugene Tucker (2012). *Risk Analysis and the Security Survey – 4th ed*. Massachusetts: Butterworth Publishers.
6. Kerr, S. E. M. (2024). *Managing Active Shooter Events in Schools: An Introduction to Emergency Management*. Laws 2024, 13, 42.
7. O'Toole, M. E. (2015). *The School Shooter: A Threat Assessment Perspective*. FBI Academy, Quantico, Virginia.
8. Paris, B. J. (2019). *Lessons left to learn: A school shooting case study*. Doctoral dissertation, Texas State University.
9. Ravnateljstvo policije (2025). *Prijedlog sigurnosnih mjera za izradu plana sigurnosti školskih ustanova*. Zagreb, Ravnateljstvo policije, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske.
10. Saint Martin ML. (1999). *Running Amok: A Modern Perspective on a Culture-Bound Syndrome*. Prim Care Companion J Clin Psychiatry, Physicians Postgraduate Press, Inc.
11. UK Department for Education (2024). *Protective Security and Preparedness for Education Settings*. London, Department for Education.

Pravni propisi

1. Kazneni zakon, NN 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19., 84/21., 114/22., 114/23., 36/24.

2. Pravilnik o dopunama Pravilnika o djelokrugu rada tajnika te administrativno-tehničkim i pomoćnim poslovima koji se obavljaju u osnovnoj školi, NN 71/25.
3. Pravilnik o uvjetima i načinu provedbe tehničke zaštite, NN 198/03.
4. Protokol o kontroli ulaska i izlaska u školskim ustanovama. Zagreb, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (2025). Dostupno na: <https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Protokol/Protokol-za-O-i-SS-ver-2-1-2025.pdf> (18. ožujka 2025.).
5. Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, NN 87/08., 86/09., 92/10., 105/10., 90/11., 5/12., 16/12., 86/12., 126/12., 94/13., 152/14., 07/17., 68/18., 98/19., 64/20., 151/22., 155/23., 156/23.
6. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira, NN 41/77., 52/87., 41/89., 55/89., 05/90., 30/90., 47/90., 29/94., 114/22., 47/23.
7. Zakon o privatnoj zaštiti, NN 16/20., 114/22.
8. Zakon o suzbijanju zlouporabe droga, NN 107/01., 87/02., 163/03., 141/04., 40/07., 149/09., 84/11., 80/13., 39/19.

Novinski članci

1. Brandić, B. (2023). *Beograd oplakuje žrtve pučnjave u školi. Među ubijenima i učenica francuskog državljanstva*. Zagreb, Večernji list. Dostupno na: <https://www.vecernji.hr/vijesti/uzas-u-srbiji-djecak-14-pucao-na-kolege-iz-razreda-cetvero-djece-u-bolnici-zastitar-ubijen-1676981> (19. ožujka 2025.).
2. Karakaš Jakubin, H., Dešković, M. (2024). *Rekonstrukcija tragedije u Zagrebu: Ubio je prvašića, izbo još troje i ranio učiteljicu. Trebao je biti na liječenju*. Zagreb, Jutarnji list. Dostupno na: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/rekonstrukcija-tragedije-u-zagrebu-ubio-je-prvasica-izbo-jos-troje-i-ranio-uciteljicu-trebao-je-biti-na-lijecenju-15535260> (18. ožujka 2025.).
3. Sviličić, B. (2023). *S 19 godina upucao je dvojicu profesora i otišao na – krempite! 'Uzbudjeniji sam bio kad sam ubio dvije grlice!' Poznati Zadranji bili su svjedoci*. Zadar, Zadarski.hr. Dostupno na: <https://zadarski.slobodnadalmacija.hr/zadar/4-kantuna/s-19-godina-upucao-je-dvojicu-zadarskih-profesora-vise-sam-uzbudenja-osjetio-kad-sam-ubio-dvije-grlice-sto-kazu-svjedoci-kazna-na-golom-otoku-1286942> (18. ožujka 2025.).

Abstract

Karolina Čutuk*, **Dražen Kalabić****, **Predrag Klarić*****, **Srećko Pejnović******, **Željko Šalković*******, **Alenko Vrduka*******

School Security Plan

After the attack at Prečko Elementary School in Zagreb at the end of 2024, it became necessary to take measures to prevent such events or mitigate their consequences. This paper describes the foundational

* Karolina Čutuk, Principal, Braća Bobetko Primary School, Sisak, Croatia.

** Dražen Kalabić, Assistant Head of the Service for Public Order and Security, Sisak-Moslavina Police Administration, Croatia.

*** Predrag Klarić, Police Officer for Uniformed Police Tasks, Sisak-Moslavina Police Administration, Croatia.

**** Srećko Pejnović, Police Officer for Surveillance and Support, Sisak-Moslavina Police Administration, Croatia.

***** Željko Šalković, Police Officer for Surveillance and Planning, Sisak-Moslavina Police Administration, Croatia.

***** Alenko Vrduka, PhD, Head of the Sisak-Moslavina Police Administration, Croatia.

documents for implementing these measures, namely the school security plan and the preceding security assessment.

The security assessment consists of threat and vulnerability evaluations. The threat assessment involves analysing potential internal (staff and students) and external threats, as well as collecting data on violence, vandalism, threats, and other security incidents within the school zone. The vulnerability assessment is based on an analysis of the school's security elements, such as the perimeter, entrances, interior, alarm systems, video surveillance, and security procedures, with vulnerabilities rated from low to high. The risk assessment is then calculated as the product of the threat and vulnerability assessments, allowing schools to be ranked by risk and priorities for security investments to be defined.

The school security plan includes preparatory activities, security measures at entrances and within the school, and alarm and communication systems. Preparatory activities include regularly updating the safety assessment and plan, establishing alarm and communication systems, and organising crisis management with clearly defined responsible persons. Special attention is given to communication with staff, students, and parents, as well as setting up a crisis management space.

The importance of the security assessment and school security plan for the school is equally matched by their significance for police officers who will respond to a security incident at the school. Therefore, synergy between them is necessary in the creation and implementation of these documents.

Keywords: school security plan, security assessment, crisis situation.